

**Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
MISIJA NA KOSOVU**

**Pravosudni sistem u Mitrovicë/Mitrovici: nove
informacije o statusu i prisutna zabrinutost za ljudska
prava**

**Tema 1 SNPS
Januar 2011.**

Uvod

Skoro tri godine pravosudni sistem u Mitrovicë/Mitrovici funkcioniše samo ograničenim kapacitetom.

Organizacija za Evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) je pažljivo prateći napredak u Opštinama na severnom Kosovu od 2008 godine objavljivala redovne izveštaje u kojima se govori u kršenju ljudskih prava, koja su dovela do ogranišenog ili potpunog nefunkcionisanja pravosudnog sistema u regionu Mitrovicë/Mitrovici.¹ OEBS konstantno naglašava negativan uticaj, koji nepotpuno funkcionisanje sudstva u regionu Mitrovicë/Mitrovici ima na vladavinu prava uopšte, a posebno na poštovanje osnovnih prava kao što su pravo na slobodu, pravo na pristup pravdi i pravo na suđenje u razumnom roku.²

I pored intenzivnih napora od strane međunarodnih i lokalnih zainteresovanih strana, nije bilo značajnog napretka u funkcionisanju pravosudnog sistema i pomoćnih institucija vladavine prava u regionu. Ovaj izveštaj predstavlja najnovije informacije o statusu trenutnog funkcionisanja pravosuđa u regionu Mitrovicë/Mitrovici, i ponavlja zabrinutost u pogledu konstantnih povreda ljudskih prava, koje utiču na ispravan donošenje pravde.³

Nove informacije o statusu

Kompleks suda u Mitrovicë/Mitrovici, koji se nalazi u severnom delu Mitrovicë/Mitrovici nije bio dostupan lokalnim sudijama i javnim tužiocima, kao ni njihovom pomoćnom osoblju nakon događaja u februaru i martu 2008.⁴ Od zvaničnog raspoređivanja 9. decembra 2008 ovim sudom upravlja osoblje Misije vladavine prava Evropske unije na Kosovu (EULEX) koje je trenutno sastavljeno od šest sudija, četiri tužioca zajedno sa lokalnim osobljem (kosovski Srbi i kosovski Albanci) i međunarodnim osobljem.⁵

Sve lokalne sudije i tužioci koji su radili u kompleksu suda u severnoj Mitrovicë/Mitrovici nastavili su da rade sa ograničenim kapacitetom u prostorijama opštinskog suda u Vushtrri/Vučitrnu.

¹ Videti izveštaj OEBS-a, *Reakcije na proglašenje nezavisnosti od strane Kosova jako utiču na pravosudni sistem u Mitrovicë/Mitrovici i negativno utiču na sudove u drugim regionima, zbog čega dolazi do povreda ljudskih prava*: (mart 2008); izveštaj je dostupan na stranici: http://www.osce.org/documents/mik/2008/03/30871_en.pdf. Izveštaj OEBS-a, *Tekuće zabrinutosti u vezi sa ljudskim pravima i skorašnji razvoj događaja* (decembar 2008), http://www.osce.org/documents/mik/2008/12/39198_en.pdf; Tematicni izveštaj OEBS-a *Pritvaranje u krivičnim postupcima na Kosovu: Sveobuhvatni pregled i analiza preostalih zabrinutosti (Deo I)*, stranice 22-23, http://www.osce.org/documents/mik/2009/12/41722_en.pdf. Takođe izveštaj OEBS-a *Mitrovicë/Mitrovica Pravosudni sistem: nove informacije o statusu i prisutna zabrinutost za ljudska prava*. (februar 2010), http://www.osce.org/documents/mik/2010/02/42804_en.pdf.

² Član 5 i 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i fundamentalnih sloboda (ECHR).

³ Ovaj izveštaj pokriva period od februara 2008 do oktobra 2010.

⁴ Počevši od 21. februara 2008, grupa od 50 do 200 demonstranata, među kojima su bili i radnici pravosudnog sistema od pre 1999, održavala je svakog radnog dana ujutru proteste ispred kompleksa suda u Mitrovicë/Mitrovici, tražeći da uđu u zgradu i da je vrate srpskom sudskom sistemu. Demonstranti su nasilno ušli u prostorije suda 14. marta 2008. UNMIK policija je, u operaciji podržanoj od strane KFOR-a, 17. marta 2008. ušla u zgradu, uhapsila demonstrante i povratila kontrolu nad zgradom suda. Nakon toga usledili su veliki građanski nemiri koji su doveli do smrti jednog međunarodnog policajca.

⁵ Na osnovu izjave jednog EULEX-ovog pravnog oficira za kacerariju šefa pravosuđa postoji veći broj EULEX sudija i tužioca u Mitrovicë/Mitrovici nego u bilo kojem drugom okrugu.

Sud na okružnom nivou

Okružni sud u Mitrovici/Mitrovici koji je premešten u zgrade Opštinskog suda u Vushtrri/Vučitrnu održava saslušanja u krivičnim slučajevima koji zahtevaju izricanje, produžetak i/ili završetak mera koje su predviđene da bi se osiguralo prisustvo okrivljenih, da bi se sprečilo ponovno izvršenje krivičnog dela i da bi se obezbedilo uspešno sprovođenje krivičnog postupka. Ovaj sud takođe održava i saslušanja za potvrđivanje optužnice u slučajevima kada su neke od najozbiljnijih, prethodno pomenutih, mera određene okrivljenima. Kao drugostepeni sud u krivični pitanjima, Okružni sud je u skorije vreme započeo da radi sa nekim slučajevima u kojima je statutorno ograničenje u isteku ili već isteklo.⁶

Kao prvostepeni sud za građanske parnice, Okružni sud Mitrovicë/Mitrovice održava slučajeve razvoda i precesuirane zahteve za priznavanje inostranih presuda. Od januara do septembra 2010. ovaj sud je priznao 286 inostranih presuda. Kao drugostepeni sud za civilne slučajeve sud radi i sa žalbama koje uključuju i pripreme mere, nasilje u porodici, ometanje poseda i imovine i radne sporove.⁷ Okružni sud Mitrovicë/Mitrovice radi i sa tužbama iz opštinskog suda u Skenderaj/Srbici Vushtrri/Vučitrnu; ovi opštinski sudovi su pogođeni ograničenim funkcionisanjem pravosudnog sistema kao što su prepreke u procesuiranju slučajeva po žalbi.

Sud na opštinskom nivou

Opštinski sud Mitrovicë/Mitrovice (koji pokriva severnu i južnu Mitrovicë/Mitrovicu kao i Zvečan/Zvečan) takođe funkcioniše sa ograničenim kapacitetom iz prostorija Opštinskog suda u Vushtrri/Vučitrnu. Sud održava saslušanja u krivičnim slučajevima koji zahtevaju određivanje, produžetak i/ili kraj mera predviđenih da bi se osiguralo prisustvo okrivljenog, da bi se sprečilo ponavljanje krivičnog dela i obezbedilo uspešno sprovođenje krivičnog postupka. Sud takođe održava i saslušanja za potvrđivanje optužnice i suđenja protiv maloletnika u krivičnim slučajevima. Takođe je održao i suđenja u ograničenom broju za ostala krivična dela.

U građanskim parnicama Opštinski sud Mitrovicë/Mitrovice je održao samo suđenja u takozvanim hitnim slučajevima koji uključuju ometanje poseda i imovine, porodična nasilja, slučajeve u vezi izmena presuda prvostepenog suda o strateljstvu nad detetom i slučajeve zaostavštine.⁸

Od februara 2008. pa do oktobra 2010. Opštinski sud u Mitrovicë/Mitrovici je sproveo i završio 46 krivičnih slučajeva⁹ (od kojih su dva završena od strane EULEX sudija) i 484 slučajeve građanskih parnica.¹⁰ Sud i dalje pruža minimalnu uslugu legalizacije koja uključuje ugovore i dopune ugovora i pitanja ovlašćenja i sertifikate iz krivičnih dosijea.

⁶ Sud je započeo da radi sa nekih četrdeset slučajeva po žalbi iz opštinskog suda u Vushtrri/Vučitrnu po njihovom redovnom registrarskom broju. Dalje, sud je radio na nekoliko slučajeva žalbi iz opštinskog suda u Skenderaj/Srbici po dostavljanju zainteresovanih stanika.

⁷ Ovo nije rađeno redovno. Najčešće su zainteresovane stanke podnosile zahtev sudu a veće sudija bi odlučilo dali je osnovano ili nije, prateći rešenje.

⁸ Od 1. januara do kraja septembra 2010, opštinski sud u Mitrovicë/Mitrovici je primio četiri imovinska slučaja, koji su povezani sa ometanjem posedovanja I šest radnih sporova.

⁹ Od februara 2008 do februara 2010, opštinski sud u Mitrovicë/Mitrovici je sproveo I završio 17 suđenja u krivičnim slučajevima I uspešno realizovao 18 parnica.

¹⁰ 432 ostavinska slučaja, 35 slučajeva porodičnog nasilja, 4 slučaja ometanja posedovanja, 2 radna spora i 11 slučajeva alimentacije.

Mitrovicë/Mitrovački sud za prekršaje i dalje funkcioniše ograničenim kapacitetom u prostorijama opštinskog suda u Vushtrri/Vučitrnu. Od kraja februara 2008. do kraja oktobra 2010. ovaj sud je primio 31,715 slučajeva, uključujući i slučajeve i severne Mitrovice/Mitrovicë i Zvečana/Zvečan.¹¹ Nagomilanost slučajeva raste. Poređenja radi, od februara 2008. do kraja decembra 2008. ovaj sud je primio 8.400 slučajeva koji potiču iz južnog dela opštine Mitrovicë/ Mitrovica (sud nije dobio niti jedan slučaj iz severnog dela) dok je od januara 2009. do novembra 2009. ovaj sud je primio više od 9.700 slučajeva koji uključuju i one iz severne Mitrovice/Mitrovicë i Zvečana/Zvečan.

Opštinski sud i Sud za prekršaje u Zubinom Potoku i Leposaviću/Leposaviq ne funkcionišu još od februara 2008. Krivični slučajevi koji zahtevaju određivanje, produžetak ili prekid mera koje su predviđene da bi obezbedile prisustvo okrivljenog da bi se sprečilo ponavljanje krivičnog dela i obezbedilo uspešno sprovođenje krivičnog postupka, su prebačene transferom u ostale opštinske sudove u regionu.

Opštinski sud i Sud za prekršaje u Skenderaj/Srbici i Vushtrri/Vučitrnu su od kraja oktobra 2010. i dalje jedini sudovi u regionu Mitrovicë/Mitrovica koji rade manje ili više uobičajeno.

Javno tužilaštvo na okružnom i opštinskom nivou

Okružno i opštinsko tužilaštvo u Mitrovicë/Mitrovici, koje pokriva svih šest opština u ovom regionu takođe i dalje funkcioniše iz prostorija opštinskog suda u Vushtrri/Vučitrnu i vrši ograničene funkcije tužilaštva. Okružno javno tužilaštvo u Mitrovicë/Mitrovici vrši sve dužnosti do podizanja optužnice, uključujući i podizanje optužnice i učestvuje u saslušanjima za potvrđivanje optužnice u okružnom sudu. Opštinsko javno tužilaštvo u Mitrovicë/Mitrovici vrši sve dužnosti do podizanja optužnice, uključujući i podizanje optužnice; prisustvuje saslušanjima za potvrđivanje optužnice u predmetima koji su u nadležnosti Opštinskog suda u Mitrovicë/Mitrovici. Tužioci takođe prisustvuju nekim suđenjima.

Tužioci trenutno predstavljaju predmete koji su u nadležnosti opštinskih sudova u Leposaviću/Leposaviq i Zubinom Potoku, kada je potrebno, predsedniku Okružnog suda u Mitrovicë/Mitrovici se šalje zahtev za prenos nadležnosti drugom sudu sa istom materijalnom nadležnošću iz regiona Mitrovicë/Mitrovica. Opštinski tužioci nastavljaju da vrše celokupan opseg dužnosti tužilaca u predmetima koji su u nadležnosti opštinskih sudova u Vushtrri/Vučitrnu i Skenderaj/Srbici.

EULEX sudije i tužioci

Raspoređivanje sudija i tužilaca EULEX-a dovelo je do određenog poboljšanja u funkcionisanju pravosuđa u regionu Mitrovicë/Mitrovica, onoliko koliko još uvek ograničeni kapaciteti EULEX-a dozvoljavaju da se neki od najtežih slučajeva delotvorno krivično gone i sude. Do kraja oktobra 2010. su sudije EULEX-a dodeljene okružnom i opštinskom sudu u Mitrovicë/Mitrovici završile 40 krivičnih predmeta. Dvadeset četiri slučaja je završeno kroz presude dok je 16 krivičnih procedura završeno iz drugih razloga. Dva slučaja od ovih četrdeset slučajeva potpadaju pod nadležnost Opštinskog suda u Mitrovicë/Mitrovici.

¹¹ Zbog trenutnih otežanih radnih uslova sud prihvata i evidentira sve slučajeve. Međutim, radi samo na onima koji su u skraćenom postupku a takođe i one hitne slučajeve teškog uznemiravanja javnog reda i mira, saobraćajnih nesreća, oduzimanje dokumenata o stane policije kada su stranke stani državljani, slučajeve koji uključuju maloletna lica i one koji treba da budu prebačeni u ostale sudove na Kosovu.

EULEX još uvek održava specijalna saslušanja da bi preuzeo slučajeve lokalnog pravosuđa. Od 2008. godine, kada je zvanično raspoređen u Mitrovicu/Mitrovici pa do kraja oktobra 2010. EULEX je preuzeo 37 slučajeva od lokalnih sudija. Nije naodmet reći da su takva saslušanja kojima su prisustvovali predsednik Okružnog suda Mitrovicë/Mitrovica zajedno sa lokalnim sudijama i tužiocima održavana u prostorijama suda u severnoj Mitrovicë/Mitrovici. Obezbeđenje na ovim saslušanjima je omogućio EULEX. Saslušanja su do sada održavana bez incidenata.

EULEX je takođe preduzeo korake za pripremu obrade svih drugih nerešenih slučajeva. U tu svrhu, EULEX je sredinom jula 2009., uz podršku lokalnog osoblja okružnog suda u Mitrovicë/Mitrovici, počeo popis svih krivičnih i građanskih spisa predmeta koji se nalaze u zgradi suda u severnoj Mitrovici/Mitrovicë. Konačan broj krivičnih i građanskih predmeta koji su obrađeni i organizovani od strane tima za popis za okružni sud u Mitrovicë/Mitrovici je oko 3.500.¹² Postoji još od prilike 5.200 slučajeva u kancelariji Okružnog javnog tužilaštva. Konačan broj krivičnih slučajeva I predmeta građanskih parnica koji je tim za popis u Opštinskim sudovima u Mitrovicë/Mitrovica je od prilike 4.600 sa dodatnih 3.893 aktivnih i 21.711 arhiviranih slučajeva u kancelarijama Opštinskog javnog tužilaštva.¹³

Od predmeta krivičnih slučajeva koji su popisani i arhivirani u zgradi suda u severnoj Mitrovicë/Mitrovici oko 50 je identifikovano od strane EULEX-a kao slučajevi prioriteta. Većina od ovih 50 slučajeva uključuje okrivljene koji su u pritvoru. Ovim slučajevima koji su u različitim proceduralnim stadijumima je dat prioritet nad svim ostalim slučajevima i oni će biti prvi na kojima će sudije EULEX-a raditi.

U kasnijoj fazi, predviđeno je da predmete rešava etnički mešovita grupa sudija i tužilaca, koja će se sastojati od petoro kosovskih albanaca, petoro kosovskih srba i petoro međunarodnih EULEX-ovih sudija i tužilaca. Kasnije je ovaj plan promenjen na dvoje međunarodnih sudija, dvoje sudija koji su kosovski srbi i dvoje sudija koji su kosovski albanci sa sličnim brojem tužilaoca. Datum kada će ova mešovita grupa sudija i tužilaca početi sa radom još uvek nije bio poznat u vreme pisanja ovog izveštaja.

Konstantne povrede ljudskih prava

Odsustvo potpunog funkcionisanja pravosudnog sistema u regionu Mitrovicë/Mitrovica vodi ozbiljnim kršenjima ljudskih prava na:

- pravo pristupa pravosuđu;
- pravo na suđenje u razumnom vremenskom periodu;
- pravo na slobodu.

Pravo na pristup sudu

Utvrđena sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava (ECtHR) predviđa da „[s]vako [i]ma pravo da zahteva svoja građanska prava i obaveze pred sudom ili tribunalom,¹⁴ i da „ometanje, čak i privremenog karaktera, može prekršiti [Evropsku] konvenciju [o ljudskim pravima]”.¹⁵ ECtHR tumači pravo pristupa sudu kao glavnu osobinu opštijeg koncepta

¹² Izveštaj Generalnog sekretara Privremene administracije Ujedinjenih nacija, Misije na Kosovu, S/2010/5, od 5. januara 2010, strana 13. U svom saopštenju za javnost od 14. oktobra 2009 EULEX daje prosečan broj od više od 3.000 slučajeva predmeta koji su pronađeni, organizovani, registrovani i klasifikovani.

¹³ Informacije su dobijene iz intervjua koji su sprovedeni sa članovima tima za popis krajem oktobra 2010.

¹⁴ ESLJP, *Golder v. United Kingdom*, 4451/70, Presuda od 21. februara 1975, paragraf 36.

¹⁵ *Ibidem*, paragraf 26.

“vladavine prava”, koje je deo „zajedničkog nasleđa“ zemalja članica Saveta Evrope¹⁶ i komentariše da “[...] teško možemo zamisliti vladavinu prava ako ne postoji mogućnost pristupa sudovima”.¹⁷

Stanovnicima Mitrovicë/Mitrovice, Zvečana/Zvečan, Zubinog Potoka i Leposavića/Leposaviq pravo na pristup pravdi konstantno se ometa. Samo u nekim predmetima koji se smatraju prioriternim ili hitnim, pojedinci mogu zahtevati i dobiti pravdu pred premeštenim sudovima koji, kako je napred navedeno, funkcionišu sa ograničenim kapacitetom. EULEX pred ovim sudom rešava samo mali deo krivičnih predmeta, dok je većina postupaka i u krivičnim i građanskim predmetima i dalje obustavljena na neodređeno vreme. U većini slučajeva, odsustvo potpuno funkcionalnog okružnog suda takođe sprečava obradu žalbi podnetih na presude opštinskih sudova iz regiona Mitrovicë/Mitrovice.

Drugi ozbiljan problem koji proizilazi od nepostojanja potpuno funkcionalnog pravosudnog sistema u regionu Mitrovicë/Mitrovica tiče se mogućeg zastarevanja predmeta za mnoga krivična dela i prekršaje počinjene u Mitrovicë/Mitrovici, Zvečanu/Zvečan, Zubinom Potoku i Leposaviću/Leposaviq.¹⁸ Kako je već pomenuto u ovom izveštaju, velika većina krivičnih predmeta i prekršaja koji nisu hitni. Ovi slučajevi nisu procesuirani što zauzvrat dovodi do rizika da neki predmeti zastare pre nego što se propisno reše.¹⁹ Ovaj rizik je posebno veliki kada su u pitanju prekršaji za koje zakon predviđa relativno kratak period zastarevanja.²⁰

Nemogućnost da se propisno završe ti krivični predmeti i prekršaji u stvari uskraćuje žrtvama pravo na zadovoljavanje pravde. Ovako rasprostranjeno uskraćivanje ozbiljno utiče na vladavinu prava u regionu i ozbiljno narušava poverenje javnosti u primenu zakona i pravosuđe uopšte.²¹

Pravo na suđenje u razumnom roku

ECtHR smatra da pravo pojedinca na suđenje u razumnom roku predstavlja korelativnu pozitivnu obavezu organa vlasti da svoj pravni sistem organizuju na takav način daomogućue sudovima da ispoštuju uslov „razumnog roka“.²² Dalje beleži da “[...] javni nemiri u regionu u kojem se održava suđenje mogu opravdati kašnjenje u postupcima samo dotle dok javni organi ne prenesu predmete u drugu nadležnost.”²³ Generalno, kad god se javni organi

¹⁶ *Ibidem*, paragraf 34.

¹⁷ *Ibidem*, paragraf 34.

¹⁸ Ova opasnost od zastarevanja predmeta pre nego što se oni delotvorno reše tiče se i predmeta u kojima su spisi blokirani u zgradi suda u severnoj Mitrovici/Mitrovicë, a posebno predmeta koji obuhvataju prekršaje i krivična dela u nadležnosti opštinskog suda, za koje zakon predviđa kraći period zastarevanja. Videti član 27, stav 1. Zakona o prekršajima (Službeni glasnik SAP Kosovo, br. 23/79) i član 90, stav 1, tačka 6. Privremenog krivičnog zakona Kosova, proglašenog Uredbom UNMIK-a br. 2003/25, 6. jula 2003. godine, sa kasnijim izmenama i dopunama (PKZK).

¹⁹ Nepotpuno funkcionisanje sudova i tužilaštva u severnim opštinama može međutim opravdati prekid perioda zastarevanja predmeta u krivičnom gonjenju, shodno članu 91(2) PKZK-a.

²⁰ Videti član 27, stav 1. Zakona o prekršajima (Službeni glasnik SAP Kosovo, br. 23/79).

²¹ Jedna od posledica nemogućnosti da pravda primeni svoju nadležnost je rastuća percepcija o nekažnjivosti, posebno među mladima.

²² Videti npr: ECtHR, *Spentzouris protiv Grčke*, 47891/99, presuda od 7. maja 2002, stav 27. Videti i *Eckle protiv Nemačke*, 8130/78, presuda od 15. jula 1982, stav 92. U drugom predmetu Sud je odlučio da „privremeni zaostatak u radu ne obuhvata odgovornost na strani zemalja potpisnica pod uslovom da one, dovoljno brzo, preduzmu pravne mere za rešavanje vanredne situacije“ (ECtHR, *Milasi protiv Italije*, 10527/83, presuda od 25. juna 1987, stav 18).

²³ Videti ECtHR, *Foti protiv Italije*, 7604/76, 7719/76, 7781/77 i 7913/77, presuda od 10. decembra 1982, stav 61.

suočavaju sa privremenim zaostatkom u radu, oni moraju preduzeti, veoma brzo, pravne mere koje će rešiti vanrednu situaciju takve prirode.²⁴

Suočeni sa prekidom u radu sudova u Mitrovicë/Mitrovici, Zubinom Potoku i Leposaviću, kosovske institucije su preduzele samo neke korake za rešavanje ove situacije. Trenutno premešteni okružni, opštinski i sud za prekršaje iz Mitrovicë/Mitrovice bave se samo hitnim ili prioritarnim krivičnim i građanskim predmetima ili prekršajima. Kao što je već prethodno opisano, mnogi od ovih predmeta predmeti nisu završeni i stoje nerešeni u nekoj od proceduralnih faza.

Na sudove iste nadležnosti počeli su da se prenose samo hitni krivični predmeti iz nefunkcionalnih opštinskih sudova u Zubinom Potoku i Leposaviću/Leposaviq, ali tek nakon oko godinu dana od dana kada su ti sudovi prestali sa radom. Obrada takvih hitnih krivičnih i građanskih predmeta i prekršaja, u premeštenim sudovima ili prenosom nadležnosti, je sama po sebi pozitivan korak, ali velika većina predmeta pred sudovima u Mitrovicë/Mitrovici, Zubinom Potoku i Leposaviću/Leposaviq još uvek odlaže ili obustavlja na neodređeno vreme.

EULEX, sa svojim mandatom²⁵ i trenutnim brojem zaposlenih, pomaže u krivičnom gonjenju i suđenju nekih od najtežih slučajeva, ali se time ne može nadoknaditi nepostojanje potpuno funkcionalnog sudstva u ovom regionu. To znači da će neopravdano odlaganje u obradi većine predmeta pred sudovima u Mitrovicë/Mitrovici, Zubinom Potoku i Leposaviću/Leposaviq verovatno i dalje biti pravilo a ne izuzetak. Posebno je problematična situacija u okružnom sudu u Mitrovicë/Mitrovici koji po prirodi svoje nadležnosti treba da se bavi predmetima koji uključuju najteža krivična dela. Krajem oktobra 2010. bilo je 200 optužnica koje su čekale potvrđivanje, a još se ne zna kada će se ove optužnice potvrditi a predmeti proslediti na suđenje.

Dana 26. maja 2008, tužilac okružnog suda u Mitrovicë/Mitrovici jepodigao optužnicu protiv policajca kosovskog Albanca, kojom ga tereti za pokušaj teškog ubistva²⁶; neovlašćeno vlasništvo, kontrolu, posedovanje ili upotrebu oružja²⁷; primanje mita²⁸; zloupotrebu službenog položaja ili ovlašćenja²⁹; proneveru³⁰; i po dve tačke za zlostavljanje pri vršenju dužnosti.³¹ Još uvek nije zakazano saslušanje za potvrđivanje optužnice za ovaj slučaj, uprkos činjenici da su prema zakonu sudovi obavezni da zakaže ovo saslušanje zakažu odmah i ne kasnije od dva meseca od dana podizanja optužnice.³²

OEBS je pratio i nekoliko građanskih predmeta, uključujući međuetničke imovinske predmete, kada su sudovi u regionu Mitrovicë/Mitrovice prekinuli sa radom zbog događaja u

²⁴ Videti ECtHR, *Baggetta protiv Italije*, 10256/83, presuda od 25. juna 1987, stav 23.

²⁵ Videti član 3, Savet Evrope Unjedinjeni Zahvat 2008/124/CFSP od 4 februara 2008 o Misiji Vladavine Prava Evropske Unije na Kosovu EULEX KOSOVO. Delom EULEX ima mandat da "mentor, nadgleda, savetuje nadležne Kosovske institucije u svim oblastima u vezi sa vladavinom prava (uključujući i carinske usluge), dok zadržava određene izvesne odgovornosti." Ove odgovornosti uključuju, *inter alia*, istragu, gonjenje i presude nekih slučajeva.

²⁶ Član 147, PKZK.

²⁷ Član 328(2), PKZK.

²⁸ Član 343, PKZK.

²⁹ Član 339, PKZK.

³⁰ Član 261, PKZK.

³¹ Član 164, PKZK.

³² Članovi 309(1) i 312(2), PZKPK.

februaru 2008. U to vreme se, zbog različitih razloga, već dosta kasnilo sa obradom tih predmeta; neki od njih su još iz 2001. godine. Prema informacijama kojima raspolaže OEBS, ovi predmeti se i dalje odlažu i čeka se da sudovi na severnom Kosovu ponovo počnu sa radom.

Pravo na slobodu

Sudska praksa ECtHR-a i kosovski pravni okvir predviđaju da sudovi periodično revidiraju svaki period pritvora.³³ U slučaju produženog pritvora, agencije za sprovođenje zakona su dužne da pokažu da i dalje postoje osnovi za pritvor i da uz “posebnu pažnju sprovede postupak”.³⁴ Osim toga, svaki pritvor treba da traje samo onoliko koliko je neophodno,³⁵ jer je u suprotnom nezakonit. Pritvoreno lice “ima pravo na suđenje u razumnom vremenskom periodu i treba da se pusti iz pritvora do početka suđenja”.³⁶

Nedostatak potpuno funkcionalnog sudskog i tužilačkog sistema u severnim opštinama dovodi do ozbiljnih povreda prava na slobodu. Krajem oktobra 2010, na spisku pritvorenih u okružnom sudu u Mitrovicë/Mitrovici bilo je 39 lica u sudskom pritvoru i 18 lica u kućnom pritvoru. Na sličnom spisku iz opštinskog suda u Mitrovicë/Mitrovici bilo je dvoje lica u pritvoru. Nalozi za pritvor kod mnogih od ovih optuženih su se stalno produžavali u periodu kada su sudovi radili samo sa ograničenim kapacitetom.

U jednom predmetu pred okružnim sudom u Mitrovicë/Mitrovici, optuženi za teško ubistvo,³⁷ pokušaj ubistva, i neovlašćeno vlasništvo, kontrolu, posedovanje ili upotrebu oružja³⁸ drži se u pritvoru od 1. oktobra 2007.

U drugom predmetu pred okružnim sudom u Mitrovicë/Mitrovici, optuženi za ubistvo³⁹ drži se u pritvoru od 5. novembra 2007. Njegov slučaj je dat EULEX sudijama.

U sličnom položaju se nalaze mnoga druga lica pritvorena na osnovu odluke okružnog ili opštinskog suda u Mitrovicë/Mitrovici. Ovakva situacija izaziva ozbiljnu zabrinutost zbog poštovanja njihovog osnovnog prava na slobodu.

Operativne poteškoće za trenutno “premeštene” sudije i tužioce

Izveštaj o sudskom sistemu u regionu Mitrovicë/Mitrovica ne bi bio potpun bez kratkog opisa vrlo teških uslova u kojima sada rade sudije, tužioци i pomoćno osoblje premeštenih sudova i tužilaštava.

Kao što je već rečeno u ovom izveštaju, u opštinskom sudu u Vushtrri/Vučitrnu je pored osoblja tog suda smešteno i osoblje okružnog, opštinskog i suda za prekršaje iz Mitrovicë/Mitrovica, te osoblje okružnog i opštinskog javnog tužilaštva iz Mitrovicë/Mitrovica. Zbog toga su prostorije opštinskog suda u Vushtrri/Vučitrnu pretrpane,

³³ Članovi 212(4) i 284-287, PZKPK.

³⁴ Article 285(1), PZKPK; vidi takođe i ESLJP, *Dobrev v. Bulgaria*, presuda od 10. avgusta 2006, stav. 79.

³⁵ Član 5(3), PKZK; vidi takođe i ESLJP, *Labita v. Italy*, presuda od 6. aprila 2000, stav 152.

³⁶ Član 5(3), ESLJP.

³⁷ Član 146, KZK.

³⁸ Član 328(2), KZK.

³⁹ Član 30(1), Krivični zakon Socijalističke Pokrajine Kosovo. Informacija je dobijena iz registra Zatvora u Mitrovicë/Mitrovica oktobra 2010.

pa radnici suda i stranke i svedoci koji dolaze, treba da rade u pretrpanom prostoru za rad.⁴⁰ Mora se zabeležiti da se situacija nije naročito popravila od kada je OEBS zadnji put izveštavao o situaciji vladavine prava u regionu.

Ovakvi radni uslovi su daleko od utvrđenih međunarodnih standarda,⁴¹ i podrivaju ne samo efikasnost suda već i samo dostojanstvo koje treba da bude nerazdvojivo od funkcionisanja sudskih tela. Rad u ovakvim uslovima skoro sasvim onemogućava sudije i tužioce da vrše svoje dužnosti efikasno i efektivno, te prouzrokuje mnoštvo svakodnevnih logističkih problema i teškoća. Kao primer može da posluži sledeće.

Od maja 2010. kancelarija okružnog javnog tužilaštva je počela da prima samo slučajeve koji zahtevaju postavljanje jedne od mera koje su predviđene Odeljkom XXX ZKPK,⁴² slučajeve koji su doneti od strane Agencije za antikorupciju Kosova, slučajeve koje uključuju stane državljanke u smislu osumnjičenih ili oštećenih stana I slučajeve gde se službena lica (naročito policajci) pojavljuju kao oštećene strane.

Svi ostali slučajevi nisu prihvaćeni zbog nedostatka prostora koji je neophodan za njihovo čuvanje.

Zaključak

Od izlaska zadnjeg izveštaja u februar 2010. pa do danas je bilo nekih pozitivnih pomaka u funkcionisanju pravosudnog sistema u regionu Mitrovicë/Mitrovice. Kao što je već i naglašeno u ovom izveštaju to uključuje: povećanja broja građanskih i krivičnih slučajeva koji su sprovedeni i završeni na opštinskom i okružnom sudskom nivou; povećanje broja slučajeva na kojima je rađeno u okružnom nivou a koji su pod pritiskom zastarevanja; i povećanje broja žalbi na okružnom nivou po pitanju žalbi koje uključuju privremene mere, porodično nasilje, mešanje u posed imovine i radne sporove

Međutim, i pored ovog pozitivnog napretka većina pravosuđa u regionu ostaje paralisana.

Trenutno premešteni sudovi i tužilaštva ne mogu efikasno da se bave podnetim slučajevima i tužbama, zbog čega stanovnici regiona Mitrovicë/Mitrovice imaju veoma ograničen pristup pravosuđu. Većina krivičnih, građanskih i prekršajnih predmeta se ne rešava, pa postoji opasnost da oni zastare. Čak i kada se predmeti obrade često dolazi do neopravdanog odlaganja i obustavljanja na neodređeno vreme. Pritvor se neprekidno produžava mnogim optuženima koji se nalaze u sudskom pritvoru, a očigledno je da premešteni sudovi i tužilaštva nisu u stanju da slučajeve koji se odnose na pritvor rešavaju uz posebnu pažnju na koju ih obavezuje međunarodno i domaće pravo.

Raspoređivanje EULEX-ovih sudija i tužilaca bio je pozitivan događaj, ali je njihov

⁴⁰ Videti OEBS-ov izveštaj *Pravosudni sistem u Mitrovice/Mitrovici nove informacije o statusu i prisutna zabrinutost za ljudska prava* (februar 2010). http://intranet/n/s/documents/monitoring/6/10022235_1455_en.pdf.

⁴¹ Videti Načelo V (2), Preporuka br. R (94) 12 Saveta Evrope državam članicama o nezavisnosti, efikasnosti i ulozi sudija, usvojenog na Komitetu ministara, 13. oktobra 1994. na 518. sastanku zamenika ministara).

⁴² Privremeni krivični zakon Kosova proglašen Uredbom UNMIK-a br. 2003/26, 6. jula 2003, sa kasnijim izmenama. Kosovo je 27. novembra 2008 proglasilo Zakon br. 03/L-003 o Izmenama I dopunama Privremenog zakona Kosova br. 2003/26 po kojem je zakon ostao suštinski isti kao i zakon iz 2003 godine stim što je dodata sekcije o dogovoru priznanja krivice, zatim član o dužini trajanja policijskog pritvora koji je izmenjen I ime zakona koje je promenjeno u Kosovoski zakon o krivičnom postupku.

uticaj na žalost ograničen s obzirom na njihov sadašnji broj zaposlenih i ograničenu nadležnost i samo 23 krivičnih slučajeva u okružnom sudu Mitrovicë/Mitrovica, tokom njihovih prvih dve godine rada pa do danas.⁴³

Nepostojanje funkcionalnog pravnog sistema u severnim opštinama, ozbiljno narušava prava ljudi na pristup pravosuđu, na suđenje u razumnom vremenskom periodu i na slobodu. Oov traje već skoro tri godine i ozbiljno narušava poverenje ljudi u sprovođenje zakona i pravosudne institucije i u vladavinu prava uopšte. Da bi se sprečilo dalje podrivanje vladavine prava i zaustavilo kontinuirano kršenje ljudskih prava, svi uključeni akteri treba da intenziviraju svoje napore i što pre uspostave funkcionalni pravosudni sistem u regionu Mitrovicë/Mitrovica.

⁴³ Informacija koju su OEBS-ovi monitori dobili kroz direktno nadlgedanje i intervjuje sa sudskim službenicima EULEX-a u oktobru 2010.